

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет прикладної математики та інформатики
Кафедра математичного моделювання соціально-економічних процесів

Затверджено

На засіданні
кафедри математичного моделювання
соціально-економічних процесів
факультету прикладної математики та
інформатики
Львівського національного університету
імені Івана Франка
(протокол № 1 від 28.08.2024 р.)

Завідувач кафедри Петро СЕНЬО

Силабус з навчальної дисципліни
“Методи машинного навчання у
соціально-економічних дослідженнях”,
що викладається в межах ОПП Системний аналіз
другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів з
спеціальності 124 – Системний аналіз

Львів 2024 р.

Назва дисципліни	Методи машинного навчання у соціально-економічних дослідженнях
Адреса викладання дисципліни	Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка м. Львів, вул. Університетська 1
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Факультет прикладної математики та інформатики Кафедра математичного моделювання соціально-економічних процесів
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	12 – Інформаційні технології 124 – Системний аналіз
Викладачі дисципліни	Добуляк Леся Петрівна, доцент кафедри математичного моделювання соціально-економічних процесів
Контактна інформація викладачів	lesia.dobuliak@lnu.edu.ua ; https://ami.lnu.edu.ua/employee/dobuliak ; Головний корпус ЛНУ ім. І. Франка, каб. 361. м. Львів, вул. Університетська, 1
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	Консультації в день проведення лабораторних чи практичних занять (за попередньою домовленістю).
Сторінка курсу	https://ami.lnu.edu.ua/course/dv1-metody-mashynnoho-navchannia-u-sotsialno-ekonomichnykh-doslidzhenniakh
Інформація про дисципліну	Дисципліна “Методи машинного навчання у соціально-економічних дослідженнях” є вибірковою дисципліною з спеціальності 124 – системний аналіз для освітньої програми Системний аналіз, яка викладається в 1-му семестрі в обсязі 6-ох кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Коротка анотація дисципліни	Курс розроблено таким чином, щоб закріпити в учасників знання базових найпоширеніших методів моделювання та інтелектуального аналізу, які можна застосувати для обробки даних, дотичних до будь-якої сфери (економіки, медицини, геології, і т. д.), а тому такі вміння дадуть студентам можливість бути корисними спеціалістами для компаній будь-якого спрямування. Курс іде паралельно з курсом «Інтелектуальний аналіз даних», який вивчає методи кластеризації та класифікації. Продовженням даних курсів буде в другому семестрі курс “Методи та моделі прийняття рішень в соціальних процесах”, під час якого вивчені методи машинного навчання та інтелектуального аналізу даних будуть застосовуватися для дослідження різних соціальних та економічних процесів.
Мета та цілі дисципліни	Метою курсу "Методи машинного навчання у соціально-економічних дослідженнях" є надання студентам теоретичних знань та практичних навичок у застосуванні методів машинного навчання для аналізу і вирішення соціально-економічних проблем. Курс спрямований на розвиток здатності ефективно використовувати сучасні алгоритми і технології машинного навчання для обробки та аналізу великих обсягів даних, прогнозування соціально-економічних тенденцій і підтримки прийняття рішень. Цілями дисципліни є систематизувати, поглибити і закріпити знання, які здобулися студентами під час вивчення фахових дисциплін, та розвиток професійних вмінь в сфері аналізу даних та розробки програмного забезпечення.

<p>Література для вивчення дисципліни</p>	<p style="text-align: center;">Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Гур'янова Л. С. Прикладна економетрика: навч. посіб. У двох частинах / Л. С. Гур'янова, Т. С. Клебанова. – Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця – 2016. – 235 с. 2. Марченко О. О., Россада Т. В. Актуальні проблеми Data Mining. Навчальний посібник для студентів факультету комп'ютерних наук та кібернетики. – Київ. – 2017. – 150 с. 3. John Hearty Advanced Machine Learning with Python. – Birmingham-Mumbai. Puckt Publishing. – 2016. – 254 p. <p style="text-align: center;">Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 4. Бахрушин В. Є. Методи аналізу даних: Навчальний посібник. – Запоріжжя: Класичний приватний університет, 2011. – 268 с. 5. Грін В. Економетричний аналіз / В. Грін [пер. з англ. А. Олійник, Р.Ткачук; наук. ред. пер. О. Комашко; передм. О. І. Черняка, О. В. Комашка.] – К.: Видавництво Соломії Павличко “Основи”, 2005. – 1197 с. 6. Іващенко П. О. Багатовимірний статистичний аналіз / П. О. Іващенко, І. В. Семеняк, В. В. Іванов. – Х.: Основа, 1992. – 144 с. 7. Пономаренко В. С. Аналіз даних у дослідженнях соціально-економічних систем / В. С. Пономаренко, Л. М. Малярець. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2009. – 432 с.
<p>Обсяг курсу</p>	<p>Загальний обсяг: 180 годин. Аудиторних годин – 64, з них 32 год. – практичні заняття, 32 год. – лабораторні заняття; 116 год. – самостійна робота.</p>
<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Етапи проведення підготовчого аналізу даних та способи візуалізації даних; - методи - Методи підбору найкращих моделей машинного навчання для вирішення конкретних задач <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - здійснити відбір даних, які найкраще підходять для дослідження обраного процесу в даній предметній області; - аналізувати статистичні дані довільної природи; - розробляти математичні моделі, які апроксимують досліджуваний процес аналітично та з використанням пакетів прикладних програм; - розробляти програмні додатки для реалізації таких моделей; - візуалізувати та інтерпретувати отримані результати; - будувати прогнози на основі запропонованих моделей; - вибрати модель, яка найкраще наближає досліджуваний процес.
<p>Ключові слова</p>	<p>Багатофакторний регресійний аналіз, логістична регресія, регуляризація</p>
<p>Формат курсу</p>	<p>Очний</p>
<p>Теми</p>	<p>Подані нижче в Схемі курсу</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Залік</p>
<p>Пререквізити</p>	<p>Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з</p> <ul style="list-style-type: none"> - Теорії ймовірності та математичної статистики; - Програмування; - Машинного навчання;

	- Інтелектуального аналізу даних;																																																													
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, практичні заняття, лабораторні заняття Індивідуальні завдання																																																													
Необхідне обладнання	Комп'ютер із програмним забезпеченням (студент має право сам обрати мову програмування), доступ до Internet мережі.																																																													
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Оцінка ЄКТС</th> <th rowspan="2">Оцінка в балах</th> <th colspan="3">Оцінка за національною шкалою</th> </tr> <tr> <th colspan="2">Екзамен, диференційований залік</th> <th>Залік</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A</td> <td>90-100</td> <td>5</td> <td>відмінно</td> <td rowspan="5">зараховано</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>81-89</td> <td rowspan="2">4</td> <td>дуже добре</td> </tr> <tr> <td>C</td> <td>71-80</td> <td>добре</td> </tr> <tr> <td>D</td> <td>61-70</td> <td rowspan="2">3</td> <td>задовільно</td> </tr> <tr> <td>E</td> <td>51-60</td> <td>достатньо</td> </tr> <tr> <td>FX</td> <td>21-50</td> <td>2</td> <td>незадовільно</td> <td>не зараховано</td> </tr> <tr> <td>F</td> <td>0-20</td> <td>2</td> <td>незадовільно (без права перездачі)</td> <td>не зараховано (без права перездачі)</td> </tr> </tbody> </table> <p>Впродовж семестру студент може отримати 100 балів. З них:</p> <ul style="list-style-type: none"> - за роботу на лабораторних заняттях: максимальна кількість – 50 балів (10 програм (індивідуальних завдань) по 5 балів); для кожного завдання встановлено терміни здачі. Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (кожне лабораторне заняття на 20% балів менше). - контрольна робота: максимальна кількість – 50 балів (1 завдання – 10 балів, 2 завдання по 20 балів) <p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="5">Поточне тестування та самостійна робота</th> <th rowspan="2">Контрольна робота</th> <th rowspan="2">Сума</th> </tr> <tr> <th>Інд. завдання №1</th> <th>Інд. завдання №2</th> <th>Інд. завдання №3</th> <th>Інд. завдання №4</th> <th>Інд. завдання №5</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>5</td> <td>5</td> <td>5</td> <td>5</td> <td>5</td> <td rowspan="2">50</td> <td rowspan="2">100</td> </tr> <tr> <th>Інд. завдання №6</th> <th>Інд. завдання №7</th> <th>Інд. завдання №8</th> <th>Інд. завдання №9</th> <th>Інд. завдання №10</th> </tr> </tbody> </table>	Оцінка ЄКТС	Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою			Екзамен, диференційований залік		Залік	A	90-100	5	відмінно	зараховано	B	81-89	4	дуже добре	C	71-80	добре	D	61-70	3	задовільно	E	51-60	достатньо	FX	21-50	2	незадовільно	не зараховано	F	0-20	2	незадовільно (без права перездачі)	не зараховано (без права перездачі)	Поточне тестування та самостійна робота					Контрольна робота	Сума	Інд. завдання №1	Інд. завдання №2	Інд. завдання №3	Інд. завдання №4	Інд. завдання №5	5	5	5	5	5	50	100	Інд. завдання №6	Інд. завдання №7	Інд. завдання №8	Інд. завдання №9	Інд. завдання №10
Оцінка ЄКТС	Оцінка в балах			Оцінка за національною шкалою																																																										
		Екзамен, диференційований залік		Залік																																																										
A	90-100	5	відмінно	зараховано																																																										
B	81-89	4	дуже добре																																																											
C	71-80		добре																																																											
D	61-70	3	задовільно																																																											
E	51-60		достатньо																																																											
FX	21-50	2	незадовільно	не зараховано																																																										
F	0-20	2	незадовільно (без права перездачі)	не зараховано (без права перездачі)																																																										
Поточне тестування та самостійна робота					Контрольна робота	Сума																																																								
Інд. завдання №1	Інд. завдання №2	Інд. завдання №3	Інд. завдання №4	Інд. завдання №5																																																										
5	5	5	5	5	50	100																																																								
Інд. завдання №6	Інд. завдання №7	Інд. завдання №8	Інд. завдання №9	Інд. завдання №10																																																										

	5	5	5	5	5		
	<p>Критерії оцінювання індивідуальних завдань:</p> <p>1 - 10 завдання:</p> <p>5 балів – студент повністю виконав умови завдання, алгоритм реалізовано правильно, відповідає на всі запитання, пов'язані з тематикою завдання, проводить чіткий аналіз та порівняння отриманих результатів, пропонує інші підходи до вирішення поставленого завдання;</p> <p>4 бали – студент повністю виконав умови завдання, на деякі запитання, алгоритм реалізовано правильно, пов'язані з тематикою завдання, відповідає з незначними неточностями, проводить аналіз отриманих результатів з незначними похибками;</p> <p>3 бали – студент виконав завдання частково, алгоритм реалізовано з помилками, які частково може виправити, якщо на них вкаже викладач, на запитання відповідає з помилками, проводить аналіз отриманих результатів з помилками;</p> <p>2 бали – студент виконав завдання частково, алгоритм реалізовано з помилками, які самостійно не може виправити, переважно не відповідає на запитання;</p> <p>1 бал – студент виконав завдання частково з грубими помилками, які самостійно не може виправити, демонструє незнання матеріалу;</p> <p>0 балів – студент не виконав завдання.</p> <p>Академічна доброчесність: Відвідування практичних та лабораторних занять обов'язкове. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>						
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.						

Схема курсу “ Методи машинного навчання у соціально-економічних дослідженнях ”

№	Назви змістових модулів та тем	Кількість годин		
		Практичні заняття (год)	Лабораторні заняття (год)	Самостійна робота
1	Багатофакторна регресія. [1, 5]. Індивідуальне завдання №1	3	3	10
2	Логістична регресія. [1, 4] Індивідуальне завдання №2	3	3	10
3	L1 і L2 регуляризація. [1, 3, 6] Індивідуальне завдання №3	3	3	10
4	Нелінійні регресійні моделі. [1, 5] Індивідуальне завдання №4	3	3	10
5	Особливі випадки регресійного аналізу. Мультиколінеарність. [1, 5] Індивідуальне завдання №5	3	3	10
6	Особливі випадки регресійного аналізу. Гетероскедастичність. [2, 6] Індивідуальне завдання №6	3	3	10

7	Покрокова регресія. [3, 4] Індивідуальне завдання №7	3	3	10
8	Авторегресивні моделі. [2, 7] Індивідуальне завдання №8	3	3	10
9	ARIMA моделі. [3, 5, 7] Індивідуальне завдання №9	3	3	10
10	Симультаивні моделі. [4, 7] Індивідуальне завдання №10	3	3	10
11	Підсумкове оцінювання	2	2	16
	Усього	32	32	116